

SZABÓ SZABADOS ILONA

AZ ADAI SZARVAS GÁBOR NYELV- MŰVELŐ NAPOK 30 ÉVE

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG ÉS A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET Mit tudunk magunkról? címen meghirdetett millenniumi pályázatán I. díjat nyert munka (Bp. 2000. április 14-én)

"Mint jelképes hatalom, a magyar szó nekünk a legnagyobb ereklje. Kegyelet, hűség és becsület illeti őt!"

(Tamási Áron: A magyar szó becsülete)

Csak a kisebbségi sorsra ítélt ember érti és éli át igazán Tamási Áron erdélyi magyar író számunkra is megfogalmazott bölcs gondolatát. Igen, jelképes hatalom számunkra anyanyelvünk, önazonosságunk, önbecsülésünk, nemzeti hovatartozásunk kifejezője, ugyanakkor ereklje is a magyar szó, legbensőnk része, féltve őrzött kincsünk, amit tisztelettel, kegyelettel használunk. A hűséget jelenti egy nyelvi közösséghez, a szülőföldhöz, egy európai szintű kultúrához, amely erőt sugároz kitartást kölcsönöz, s valóban ezért "becsület illeti őt".

Azonban egy kisebbségben élő ember számára nem elegendő a pusztá nyelvi közösség, amely nap mint nap megaláztatásoknak, sokszor atrocitásoknak van kitéve. Szükség van elsősorban a családi indíttatásra, annak összetartó nemzetmegtartó erejére, s ugyanakkor egy hasonlóan érző és gondolkodó, megszervezett emberi közösségre, a civil szervezetekre, amelyek az egyén felé is biztatást, erőt sugároznak.

Ezt jelentette számomra az adai Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok indulása fiatal tanár koromban, 1970 őszén, hiszen azok a személyiségek hozták létre, akik aggódtak anyanyelvünk jövő-

jéért, tisztelték a nemzeti múlt hagyományait, s őszintén ragaszkodtak nyelvi kultúránkhöz, anyanyelvi közösségünkhöz.

Az 1968-as év elején Gere Vince plébános úr felhívta az anyanyelv iránt érdeklődők figyelmét Szarvas Gábor nagy magyar nyelvész alakjára, aki 1832. március 22-én született Adán. 1968. szeptember 20-ai keltezéssel Urbán János adai születésű író már formába öntötte a közös igényt, amikor beadvánnyal fordult az adai önkormányzathoz. (Idézem:)

"Kevés olyan város, község vagy helység van a Tisza mentén, Bácskában mint Ada, ahol olyan nagyérdemű tudós született mint Szarvas Gábor. Nem szavakkal, tettekkel igazoljuk, hogy követjük őt, az ő utain járunk, hogyha a jugoszláviai magyarság anyanyelvének megőrzése, fejlesztése érdekében a Jugoszláviai Magyar Nyelvművelő Egyesület és Ada dolgozói kétévenként Adán Szarvas Gábor Nyelvművelő Hetet szerveznek" - áll a beadványban. Nyelvművelő Hét elnevezéssel tanácskozásokat, tudományos előadásokat, vitát javasol Urbán János, és azt, hogy ugyanakkor a Jugoszláviai Magyar Nyelvművelő Egyesület megtartaná a tisztújító közgyűlést is. Javasolja továbbá Szarvas Gábor elnevezéssel egy ösztöndíj alap létrehozását olyan tanulók megsegítésére, akik nyelvtudásukkal, képességükkel hozzájárulnak a magyar nyelv és művelődésünk fejlesztéséhez, gazdagításához. Ugyanott indítványozza, hogy utcát nevezzünk el a községben Szarvas Gáborról, valamint az 1919 márciusában ledöntött mellszobor helyett ismét állítsanak szobrot Ada polgárai a község nagy szülöttének. (1896-ban a nyelvész halála után egy évvel már szobor állt Ada főterén.)

E nemes cél megvalósítása érdekében javasolja az együttműködést, a kölcsönös segítségnyújtást az Újvidéki Egyetem Magyar Tanszékével, a Hungarológiai Intézettel és mindazokkal a szervezetekkel, egyesületekkel, amelyek a magyar nyelv ápolásával foglalkoznak.

Az indítvány lelkes követőket talált, és a képviselő-testület jelentős anyagi támogatást biztosított a kétévenként megrendezendő Nyelvművelő Napok megszervezésére. Habár az adai önkormányzat azóta is, szerény lehetőségeihez mérten támogatta a rendezvényt, 30 éven keresztül mindig kellett Adán egy lelkes tábor, amely dacolva a politikai áramlatokkal, biztosította a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok folytonosságát.

Mivel igen nagy megtiszteltetés számomra, hogy mint általános iskolai tanár az indulástól részt vehettem a szervezőbizottság munkájában, igyekszem egy átfogó képet nyújtani erről, a nyelvművelésünk szempontjából oly jelentős rendezvénysorozatról, de csak a teljesség igénye nélkül, hisz annyi lelkes személy, jelentős intézmény nevét kellene felsorolnom, hogy az teljességgel lehetetlen. Hogy mit jelentett számomra az elmúlt 30 év? Életemnek gazdag belső tartalommal megtöltött órái, napjai fűződnek a nyelvművelő munkához, akár a szervező munkára, akár a munka eredményeként átélt rendezvényekre gondolok.

De talán nézzük az INDULÁST!

Harminc évvel ezelőtt, 1970. október 9-én a nagy nyelvtudós szavaival:

"Együttesen működve tanítani, s tanítva tanulni" indítottuk el a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokat. Az első rendezvényt Szarvas Gábor halála 75. évfordulójának szenteltük, jeles külföldi és hazai nyelvészek közreműködésével. Vendégek érkeztek: Magyarországról, Csehszlovákiából és Romániából. A rendezvény Vajdaságszerte olyan nagy érdeklődést váltott ki, hogy az adai művelődési ház színházterme (400 férőhely) kicsinek bizonyult az érdeklődők befogadására - áll a krónikában. E nagy jelentőségű eseményről beszámolt a külföldi és a hazai sajtó egyaránt. Íme néhány példa:

"A magyar nyelv felemelő ünnepe Szarvas Gábor szülőhelyén" (Magyar Nemzet)

"Magyar Nyelvművelő Napok Jugoszláviában" (Hajdú-Bihari Napló)

"Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok Jugoszláviában (Dél-Magyarország)"

"Példás összefogás a magyar nyelv ápolásáért" (Zalai Hírlap)

"Az anyanyelven való szólás nemcsak jog, hanem kötelesség is" (Magyar Szó)

"Ünnepi díszben Ada. Ma kezdődnek a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok Adán" (Tiszavidék)

"A nyelvművelés eseménye Adán" (Dolgozók)

"Szarvas Gábor akarásával" (Magyar Nemzet) és sorolhatnánk még az újságcikkeket, hisz minden magyar nyelvű lap beszámolt nálunk is az eseményről. Ez az első rendezvény mondhatnánk előrevetítette a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok koncepcióját:

1. Tudományos ülésszak és a Szarvas Gábor-díj odaítélése

2. Kísérő rendezvények:

a) kiállítások szervezése

b) a tanulóifjúság számára vetélkedők, nyelvi játékok szervezése

c) színházi bemutatók, koncertek megtartása

3. A Jugoszláviai Magyar Nyelvművelő Egyesület évi közgyűlése

A továbbiakban egy rövid TÖRTÉNELMI VISSZAPILLANTÁS következik az elmúlt 30 év munkájáról. Mint szervező bizottsági tag bizony sok aggodalomról, gondról, vagy inkább komoly küzdelemről is beszámolhatok az átélt szép napok mellett.

Az indulás és az első évtized igazi ünnepe volt anyanyelvünknek. (Erről már tettem említést). Kétévenként nagyobb zökkenő nélkül szerveztük a Nyelvművelő Napokat. Minden alkalommal odaítélték a Szarvas Gábor-díjat, a jugoszláviai magyar nyelvművelő munkában elért kiváló eredményért, a nyelvért tett szol-

gálatok elismeréseképpen, vagy nyelvművelésünk kitartó szervezéséért.

A díjazottak az eltelt időszakban a következők: Kossa János, dr. Kovács Kálmán, Korom Tibor, Dr. Penavin Olga, a Jó Pajtás gyermeklap, Dr. Ágoston Mihály, Kaszás Károly, Dr. Szeli István, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék (Újvidék), Magyar Nyelvőr (Budapest) és Kovács József. A 90-es évektől a Szarvas Gábor-díj a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület díjává alakult. A Szarvas Gábor emlékérmét a Nyelvművelő Napokon a 25 éves jubileum alkalmából adtuk át első alkalommal. Az emlékéremmel kitüntettek: Dr. Szűts László, Dr. Ágoston Mihály, és a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete.

Mindannyiunk meglegedésére és örömére 1972-ben a nagy nyelvész Szarvas Gábor mellszobrának újbóli felállítására és leleplezésére került sor, mely alkalommal Dr. Bárczi Géza akadémikus mondott ünnepi beszédet, a magyar nyelv felemelő ünnepévé avatva a Nyelvművelő Napokat. A szobor Almási Gábor, szabadkai szobrászművész alkotása.

A rendezvénysorozat második évtizedében, a 80-as években kezdődik a nagy szerb nacionalista örület, s bizony komoly ellenállásba ütköztünk. Küzdenünk kellett a szűklátókörű balkáni mentalitással környezetünkben, s a hozzáértés hiányával a nyelvművelés mibenlétét illetően. Ez oda vezetett, hogy 1981 szeptemberében a hatalom a nacionalizmus vádjával egy tollvonással betiltotta a rendezvényt. Az előadógárdát megfosztották a közszerepléstől, a szervezőket kihallgatásokra idézték és meghurcoltatásoknak tették ki. Mindenesetre a politikai hatalom elérte célját, ugyanis 1982 tavaszán Szarvas Gábor születésének 150. évfordulóját szeretnénk volna megünnepelni, ami szóba sem jöhetett, még egy szál virág sem kerülhetett a nagy nyelvész mellszobrára e jeles napon.

A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok rendezvényét ízekre szedték, s megtartásukat Vajdaság különböző helységeiben engedélyezték. Így a tudományos ülésszakot Újvidéken, a Bölcsészettudományi Karon tartották 1986-ban, 87-ben és 89-ben, ahol a résztvevők száma a korábbi rendezvényekhez viszonyítva ugyancsak megcsappant, de ezek a tudományos tanácskozások mégis biztosították a Nyelvművelő Napok folytonosságát. A nyelvi játékok megszervezésére egy-egy alkalommal Moholon, Kikindán és Topolyán került sor, ébrentartva azt a szellemiséget, hogy anyanyelvünk ápolása közös érdek, mindannyiunk feladata.

1989-ben valamelyest javult a helyzet, s Adán az év októberében Szarvas Gábor szobrának megkoszorúzása után, a Nyelvművelő füzetek és más nyelvészeti tárgyú művekből kiállítást szerveztünk. Ekkor vetődött fel annak gondolata, hogy ne csak formálisan, hanem ténylegesen is rehabilitáljuk a Nyelvművelő Napokat, és a rendezvény kerüljön vissza Adára.

Itt kezdődik azután a Nyelvművelő Napok harmadik tizede, ugyanis 1990 októberében Adán ismét Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokat szerveztünk, a 20. évforduló megünneplésére. Mi azt örömmel vállaltuk, ugyanis büszkék vagyunk a Vajdaságszerte és a határon túl is ismert és közmegbecsülést kivívott rendezvényre.

A történetek itt elmondott töredékéből azt hiszem érezhető az ügyszeretet, a tenniakarás, a feladatvállalás röögös útja. De hogy valami határozott és jövőbemutató megoldás szülessen, nyelvművelésünk ügyét állandó jelleggel felkarolandó, a 90-es évek elején nyelvművelő egyesület létrehozását tervezzük. Az első 20 évben ugyanis a Jugoszláviai Magyar Nyelvművelő Egyesület, majd később a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület volt egyik szervezője a rendezvénynek, természetesen az adai nyelvművelőkre támaszkodva. Mivel a 90-es évek elején már háború

fenyegetett bennünket, s mind nehezebb a kapcsolatteremtés az Újvidéken székelő szervezettel, éreztünk magunkban annyi erőt, hogy önálló egyesületet hozunk létre. Az adai Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület hivatalos bejegyzése 1993. február 4-ével megtörtént, s azóta az adai Művelődési Központtal /újabban Szarvas Gábor Könyvtárral/ karöltve, évenként 3 napos rendezvényt szervezünk.

A történelmi áttekintés után a Nyelvművelő Napok rendezvényeiről külön szeretnék beszámolni. Habár a 70-es években megvoltak az irányelvek, s a rendezvények tartalmi jegyei is, de azok új elemekkel, formai megoldásokkal gazdagodtak, vagy esetleg teljesen új rendezvényekkel bővültek.

Elsőként a TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKOKRÓL szólnék, amelyek méltó emléket állítottak Szarvas Gábor munkásságának, eszméinek az évek folyamán, ugyanakkor foglalkoztak anyanyelvi művelődésünk tényleges helyzetével, állapotával is.

Az 1972. október 12-14-én megtartott tudományos tanácskozást pl. a 100 éves Magyar Nyelvőr első főszerkesztőjének Szarvas Gábornak szenteltük, "aki céltudatosan és tervszerűen, demokratikus módon, nagy szellemi frissességgel igyekezett megvalósítani programját, melyben a nyelvi helyesség ismérveit részint a nyelv múltjában, részint a népnyelvben kereste." (Idézet Dr. Penavin Olga elnök megnyitójából.) 1982-ben szerettünk volna a nagy nyelvész születésének 150. évfordulójára emlékezni, de ebbe beleszólt a történelem, majd 1995 októberében Szarvas Gábor halálának 100. évfordulójára emlékezett a tudományos ülésszak. Közben sorra kerültek nyelvhelyességi, terminológiai kérdések, a fordítás problémaköre (1974), bonckés alá vették a jeles nyelvészek a jugoszláviai magyar sajtó és az egyéb tájékoztatási eszközök nyelvét. 1976-ban Nyelvhasználati szintek és stilisztikai vétségek közéleti nyelvünkben témakörben tanácskoztak. Két évvel később 1978-ban a jugoszláviai magyar általá-

nos- és középiskolai tankönyvek nyelvével foglalkoztak. Előadássorozatot terveztek a magyar beszélt nyelv kérdéseiről (1981-ben a rendezvény elmaradt). A magyar nyelvi műveltség Jugoszláviában, volt a gyűjtő címe az 1991-es év tudományos értekezésének, Iskolai anyanyelvápolás (1992), Nyelvi kultúra-nyelvi közösség (1993), A család és az anyanyelvi tudat kapcsolatáról hangzottak el értekezések 1994-ben, a család évében. A magyar nyelv és művelődés évszázadai (1996), Nyelvünk helyzete (1997), Nyelv és lélek (1998), A magyar nyelv helye a világban (1999).

Az itt felsorolt témakörök azt hiszem szemléltetik, hogy milyen sokoldalúan, többféle szemszögből próbáltuk megvilágítani és megfogalmazni nyelvművelésünk, művelődéstörténetünk kérdéseit. A szűk szakmai viták mellett a 90-es években nyitottabbá vált az ülészak más társadalomtudományok számára is. Pszichológiai, szociológiai előadásokkal bővült a tudományos értekezések programja.

A hazai nyelvészek, professzorok mellett jeles magyarországi, romániai, szlovákiai és ukrainai tudósok is megtisztelték a tudományos ülészakot jelenlétükkel, és értekeztek a fent megnevezett témakörökben. Csak a teljesség igénye nélkül tudom az alábbiakban megnevezni jeles vendégeinket a 30 év alatt. Vendégeink voltak: Bárczi Géza, Deme László, Grétsy László, Lőrincze Lajos, Ágoston Mihály, Nyíri Antal, Szatmári István, Szeli István, Dávid András, Hernádi Sándor, Penavin Olga, Papp György, Molnár Csikós László, Horváth Mátyás, Vacha Imre, Rácz Endre, Lánc Irén, Satai Pál, Szloboda János, Gubás Jenő, Rajzli Ilona, Fábián Pál, Hódi Sándor, Göncz Lajos, Hódi Éva, Szabómihály Gizella, Szende Aladár, Pápainé Kemenczey Judit, Bosnyák István, Szűts László, Pomogáts Béla, Mirnics Károly, Varga Zoltán, Harmat Károly, Kolczonay Katalin, Pusztay János, Rokay Péter, Gerstner Károly, Kiss Jenő, Péntek János, Várady

Tibor, Csernicskó István, Cseh Márta, Banczerowski Janusz, Mikola Tibor, Pomozi Péter, és még sorolhatnánk.

Így lehetőség nyílt arra, hogy nyelvművelésünk, nyelvtörténetünk és művelődéstörténetünk problémái közelebb kerüljenek a vajdasági magyarság érdeklődő táborához, ezzel is erősítve nemzettudatunkat.

A 90-es évek háborús hangulata, fenyegetettségünk, majd később a bombázásoktól való félelem miatt, nem érkeztek meg több alkalommal a külföldi professzorok. Habár három alkalommal foghíjasan is, de a rendezvényt mindig megtartottuk.

A GYERMEKEK, AZ IFJÚSÁG bevonása a nyelvművelésbe mindig szívügye volt a szervező bizottságnak. Ezt szolgálták a versenyek, a vetélkedők, pályázatok 30 éven át. Kezdetben szavazás, fogalmazási verseny is része volt a nyelvi játékok rendezvényének, ahol a gyerekek a felnőttekkel együtt játszottak, együtt izgultak a sikeres szereplésért. Egy érdekes beszámolót olvashattunk a Magyar Nemzet 1972. október 17-ei számában. Íme a cikkből egy rövid részlet, mely híven tükrözi a rendezvény hangulatát. (Idézem:)

"A legszebb emlékekkel e két nap alatt egy kisdíák s egy öregdiák ajándékozott meg. A kisdíákot Csík Gyulának hívják, jugoszláviai, az öregdiák akadémikus, a nyelvtudományok doktora Bárczi Géza. A magyar nyelv koroktól nem függő, áradó, hömpölygő, nem szűnő, örökösen megújuló életfolyamatát jelképezik mind a ketten. A jugoszláviai gyermeklap, a Jó Pajtás fogalmazási versenyt rendezett, s e játékos vetélkedőn 20.000 jugoszláviai magyar gyerek vett részt. A dolgozat tárgya ez volt: Új barátot szereztem. Az egyik első díjas fogalmazás írója Csík Gyula zentai tanuló.

A fiú gyönyörű hangsúllyal beszélt. Zengő, tiszta hibátlan nyelvvel. A hazai és a magyarországi közönség végignevette, végigtapsolta, végigkacagta a dolgozatot, amely tele volt édes évő-

déssel, pajkos fordulattal, nyelvi telitalálattal és olyan patakozó tiszta humorral, hogy eltűnődünk valamennyien. Hogy az élet jó ízei, a humor kedves tüskéi, a nyelvismeret ilyen hibátlansága, ilyen fordulatai, ilyen váratlan meglepetéssel hogyan keveredtek ebben a csöppnyi kisgyerekekben? Ez a tiszta gyermeki beszéd, ez a zengő, humoros nyelv volt az ünnepség legjobb meglepetése." Az évek folyamán ez a rendezvény maradt, de a körülményeknek megfelelően változott.

Így ma a JÁTÉKOS NYELVI VETÉLKEDŐ felöleli az általános iskolások korosztályát. Kezdetben a gyerekekkel zsúfolásig megtöltött színházteremben, felforrósodott hangulatban Dr. Grétsy László, Vargha Balázs és Dr. Molnár Csikós László nyelvészek játszottak, igen játszottak anyanyelvünkkel. Majd a 90-es évektől Dr. Szűts László tanár úr vette gondjaiba a gyermekeket, ugyanis a túljelentkezés miatt, kétfordulós vetélkedőt kell szerveznünk. Délelőtti tesztlapokat töltenek ki a versenyre benevezett 7.-es tanulók, s az elért pontszámok alapján délután a legjobb tíz csapat, 2-2 fős) a színpadon, közönség előtt méri össze tudását.

Örömünkre szolgál, hogy az 1970-ben elültetett fa azóta növekszik, terebélyesedik, szinte dacolva minden viharral. Versenyzőtáborunk egyre népesebb. A vajdasági általános iskolások mellett, vendégeink a testvérvárosokból érkezett általános iskolások, valamint 1992 óta a szolnoki Verseghy Ferenc Országos Nyelvi Vetélkedő két rangos versenyzője is. Ugyanakkor a három első helyezett csapat versenyzőit vendégül látják Szolnokon, minden év júniusában, az egy hetes nyelvi táborban, s együtt tanulnak, barátkoznak és versenyeznek a különböző országokból érkezett és anyaországi magyar gyerekek.

1991. óta a középiskolás tanulók számára BESZÉDVERSENYT szervezünk. Mivel úgy érezzük, hogy a közvetlen, élő beszéd az, ahol a legtöbb hiányosság mutatkozik, a középiskolások beszédversenyével ennek javítására szeretnénk ösztönözni

a fiatalokat. Hogy a sport nyelvével éljek, szabadon választott és kötelező részből áll a vetélkedő. A benevezett tanuló egy-egy általa választott megtanult szöveggel érkezik, s azt három perc alatt előadja. Itt a szép beszéd mellett az előadókészség is megmutatkozik. Ez a verseny mindig színvonalas, és jó szórakozást ígérő a zsűfolásig megtöltött terem hallgatóságának. A verseny második részében ugyanazt, a tanárok által kijelölt, leginkább nyelvműveléssel kapcsolatos értekezés részletét kapják a versenyzők. Minden tanuló tíz percig ismerkedik a szöveggel, majd szabad előadásban beszámol az olvasottakról, esetleg hozzáadva személyes ismereteit, néha élményeit is. Mindenesetre a mondanivalótól nem térhetnek el. Igen értékes, szimbolikus jutalom a bonyhádi polgármester úr Oroszki István által 1992-ben ajándékozott vándorserleg, amely azóta járja Vajdaság középiskoláit, a szép beszéd üzeneteként. Az első helyezett tanuló veszi át a vándorserleget, mintegy jutalmazva és kiemelve azt a munkát, amelyet az iskola anyanyelvünk érdekében tesz.

Azonban a jutalomkönyvekről sem feledkezünk meg a versenyek alkalmával. Mind az általános mind a középiskolás tanulókat értékes könyvcsomaggal ajándékozzuk. Hanem a könyvek beszerzése mind nagyobb gondot okoz. Először körlevéllel fordulunk azokhoz, akiktől segítséget remélhetünk, majd felkeresük őket a megbeszélt időpontban, hogy könyvet kapjunk versenyzőink számára. Jugoszláviában a magyar könyvek kiadása szinte teljesen leállt, így köszönve a magyarországi támogatóknak, eddig megoldottuk a problémát, azonban minden alkalommal vállaltuk, hogy a határon elkobozzák a könyveket, mint ahogy az már meg is történt. No, meg a határon való izgalom sem kevés a cipekedés mellett, amikor a könyvek áthozására kerül sor. Azonban mindent kárpótol a fiatalok öröme a jutalomkönyvek átvételekor! Egyik középiskolás tanuló pl. azt mondta, hogy ilyen értékes könyvcsomagot még sohasem kapott. Másik,

izgalmában megnyilatkozva kijelentette, hogy ő most van Adán először a versenyen, így nem tudhatta miből áll a vetélkedő, de jövőre majd tudja, és készülni fog nagyon, hogy a győztesek közé kerüljön.

Az ajándékkönyveket a következő intézményeknek, szervezeteknek köszönhetjük elsősorban, azonban sokan másoktól is kaptunk könyvet a 30 év folyamán. Így a Magyarok Világszövetsége, Anyanyelvi Konferencia, Magyar Rádió Miska bácsi levelesládája című rovata, a szolnoki Verseyhy Ferenc Megyei Könyvtár, a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség, a Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság, a Magyarok Világszövetsége Csongrádmegyei Tagozata, a Magyarok Világszövetsége Jugoszláviai Országos Tanácsa, az adai Vadvirág Hagyományápoló Kör, a Jó Pajtás gyermeklap, a Szabad Hét Nap stb... adott jutalomkönyveket a gyerekeknek.

Akik inkább az írott szó szerelmesei, azoknak is lehetőséget biztosítunk a megnyilatkozásra, ugyanis minden év februárjában NYELVI PÁLYÁZATOT hirdetünk nyelvművelő témakörben három kategóriában: általános iskolások, középiskolások és felnőttek számára, felölelve tehát minden korosztályt. A júniusig beérkezett pályaműveket háromtagú zsűri értékeli, majd eredményhirdetésre a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok meghatározott rendezvényein kerül sor. A győztesek szintén értekes könyvjutalomban részesülnek.

Az adai Cseh Károly Általános Iskola magyartanáráként nyolc éven keresztül Szarvas Gábor Irodalmi Nyelvművelő Diákstúdiót szerveztem. A gyerekekkel nyelvművelő írásokból olóztunk, máskor a legérdekesebb fogalmazásokból szerkesztünk műsort, szép odaillő versekkel tarkítva az előadást. Hagyományainkat ápolva, egy-egy ünnep kapcsán népi szokásokat gyűjtöttünk, s ezekből pl. karácsony tájkéán hoztunk létre a gyer-

mekekkel önálló műsort. Diákstudióknak az volt az igazi értéke, hogy az anyaggyűjtéstől kezdve, a szerkesztésen keresztül a megvalósításig, mindenben részt vettek tanulóink, közben gyakorolva a szép olvasást is. Ügyeltünk a helyes artikulációra, a szó- és mondathangsúlyra, igyekeztünk elkerülni a hadarást, egyszóval, próbáltunk megfelelni a helyes beszéd követelményeinek általános iskolai fokon. Tanulóink szerepeltek azután ezekkel az összeállításokkal az Újvidéki Rádió Iskolarádió című műsorában 30 percben. Néhány alkalommal DIÁKSTUDIÓNK nyilvános rádió felvételezéssel része volt a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok rendezvényének is. Igen kedvelt műsorok voltak félórás adásaink a hallgatóság körében, s a visszajelzések új munkára ösztönöztek bennünket, hiszen nagy élmény volt a gyermekeknek szerepelni az Újvidéki Rádióban. Nyelvi játékokat is beszerkesztettünk az adásokba, amelyekre megfajtéseket vártunk, s a helyes megfajtókat könyvjutalomban részesítettük a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület jóvoltából. Sokszor egy-egy stúdiótag csak néhány mondatot mondott, mert annyian összejöttünk, hogy nem fért bele az anyag a fél órába. Én mindig örömmel vettem részt a gyermekekkel való foglalkozásokban, legyen az önképzőköri tevékenység, rádió műsor, diáklap szerkesztése, vagy éppen a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok diákvetélkedője (ez utóbbiban háziasszony szerepében). Ilyen alkalmakkor láthattam a gyermekek arcán a boldogságot, a megelégedettséget, máskor a szurkolást vagy az izgalmat, aminél nagyobb öröm nincs számomra. Boldogan másoknak örömet szerezni! Igaz, néha ez "csak" néhány perc vagy óra, de akkor is megéri...

A KIÁLLÍTÁS is szerves része rendezvényünknek, amely anyanyelvünk múltjának mélyrehatóbb megismerését szolgálja. Így például emlékkiállítást szerveztünk a nagy nyelvész halálának 100. évfordulójára, bemutatva Szarvas Gábor munkásságát.

Dr. Zalai Györgyné, a Szarvas család örököse jóvoltából a Szarvas hagyaték teljes anyagát láthatta a közönség. A 100 éves a Magyar Nyelvőr című kiállítással is emlékeztünk. Kiállításaink voltak még például: Nyelvemlékeink, A magyar nyelvészek arcképcsarnoka, A magyar nemzeti nyelv létrehozása. Emlékkiállítások: 1990-ben 20 éves a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok. A 25 éves évfordulón szintén szerveztünk emlékkiállítást 1995-ben. A néhány hétig nyitva tartott kiállításokat azután meglátogatta a magyartanárok és osztálytanítók irányításával az adai tanulóifjúság, hogy minél szélesebb körben ismertté váljon a kiállítások értékes anyaga.

Ünnepélyes, meghitt eseménye a Nyelvművelő Napoknak minden év októberében Szarvas Gábor mellszobrának MEGKO-SZORÚZÁSA, ahol őszinte tisztelettel adózunk Ada nagy szülöttének, hiszen egyénisége példaértékű mindannyiunk számára. Az anyanyelv tisztaságáért vívott kitartó küzdelem azóta is feladatunk. Fejet hajtunk a szellem nagysága előtt, felújítva azokat a gondolatokat, amelyeket a magyar nyelv érdekében Szarvas Gábor megfogalmazott.

Nem lenne teljes a beszámolóm, ha nem szólnék a KÍSÉRŐ RENDEZVÉNYEKRŐL. Büszkék vagyunk, s ugyanakkor örömmel tölt el, hogy mennyi anyanyelvünket szerető, a magyarság jövőért aggódó, a nemzet egységét valló jeles ember járt nálunk, legyen az író, költő vagy előadóművész. Két estre tervezük minden alkalommal a találkozásokat a nagy művészekkel: előadóest és író-olvasó találkozó formájában. Ők hivatottak azután, hogy az irodalom, a művészetek erejével döbbsentsék rá a hallgatóságot a magyar nyelv szépségére, gazdagságára, máskor az emberi nagyság, a szellem embert formáló erejére, vagy éppen játékosan szórakoztassák a közönséget, a derű, a humor eszközével, de mindig mély átéléssel érzékeltetve a nemzet összetartó és megtartó erejét.

Köszönve a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok rendezvényének vendégeink lehettek: Keresztúri Dezső, Csoóri Sándor, Fekete Gyula, Dobos László, Jókai Anna, Gyurkovics Tibor, Dudás Károly, Döbrentei Kornél, Kiss Dénes írók, költők, és még sokan mások. Vagy az előadóesteken felejthetetlen élménnyel gazdagítottak: Sinkovits Imre színművész, Kun János előadóművész, a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének ifjú tehetségei a magyar költészet tolmácsolásával. Szintén emlékezetes Jancsó Adrien és Faragó Laura előadóművészek ballada- és népdalestje. Csángó est keretében Petrás Mária és Kóka Rozália hozta el hozzánk a havasokon túl élő maroknyi magyarság szellemvilágát Halász Péter, a Honismereti Szövetség elnökének szervezésében. Máskor igazi zenei és irodalmi élményt nyújtott Szabó András előadóművész és Mackó Mária népdalénekes előadóestje, vagy az idén Dinnyés József gitárral kísért megzenésített versei és zsoltárfeldolgozásai. Szőke István Atilla regeköltő, a regős énekek ritmusával, fordulatos rímével röpített bennünket a mesék, a mondák világába, érzékeltetve a magyar nyelv gazdagságát, miközben költemények spontán születésének lehettünk fűltanúi. Weörös Sándor: Szent György és sárkány című drámáját épp úgy élvezte a nagyszámú közönség, mint a Séta anyanyelvünk irodalmában című est keretében Madách: Mózes című drámájának részeltét, vagy Petőfi: Anyám tyúkja című költeményét Sinkovits Imre színművész előadásában.

Mindezt a szervező bizottság önerőből képtelen lett volna megvalósítani. Sokat köszönhetünk: a Magyarok Világszövetségének, az Anyanyelvi Konferenciának, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának, az Újvidéki Magyar Tanszék Bölcsészettudományi Kara tanárainak, s mindazoknak a szervezeteknek és egyéneknek, akik segítették munkánkat.

Külön mondok KÖSZÖNETET a néhai Dr. Lőrincze Lajos tanár úrnak, aki haláláig minden alkalommal köztünk volt a

Nyelvművelő Napokon, mintegy hitet, reményt sugározva és kiktartás a további munkához. Számon tartotta rendezvényünket, s saját bevallása szerint a "szíve csücskében" mindig ott voltunk adaiak, ott volt a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok rendezvénye. Betegágyához is az utolsó üdvözlés Adáról, a Nyelvművelő Napok tudományos ülészakáról érkezett...

Lőrincze tanár úr halála óta Dr. Szűts László tanár úrnak, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete tudományos főosztályvezetőjének tartozunk köszönettel, ugyanis azóta mindig segít a szervezésben, és gondjaiba vette a játékos nyelvi vetélkedőt. Őt a háború, az ágyúörgés, de még a taxis blokádnak sem akadályozta az elmúlt tíz évben abban, hogy minden rendezvényünkön jelen legyen.

A 30 év alatt a Nyelvművelő Napok tudományos ülészakájának anyaga több alkalommal nyomtatásban is megjelent. Így a szabadkai Üzenet és Létünk című folyóiratokban, a Magyar Szó Nyelvművelő című mellékletében, a Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményében, az Oktatás és Nevelés című folyóiratban, majd 1995-től a Nyelvművelő Napok teljes anyagát könyv formájában is megjelentetjük Dr. Hódi Éva az adai Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület elnökének szerkesztésében, képekkel illusztrálva a rendezvény sokrétűségét.

Emelkedett hangulatom után, lelkiileg feltöltődve igen nehéz a PÉNZELÉS kérdéseiről beszélni, pedig a Nyelvművelő Napok szervező bizottsága tagjaként, bizony, erről a kicsit sem könnyű feladatról is szólni kell. Minden rendezvénynek anyagi vetülete is van, ezért a szervező bizottsági ülések egy napirendi pontja alkalmanként ez. Az adai önkormányzat évi költségvetésében egy szerény összeg minden évben biztosított. Néha előszóiban, más-kor levéllel fordultunk Ada polgáraihoz, akik régebben, szinte különösebb probléma nélkül támogatták anyagilag is a rendezvényt. A folyószámlánkra átutalt pénzbeli támogatás mellett, ter-

mészetbeni támogatások is léteznek: pl. ingyenes vendéglátás a gyerekeknek, szállás biztosítása a felnőtt vendégek számára, üdítők a magánvállalkozóktól, fényképek ingyenes elkészítése stb. Külön ki kell itt emelnünk a tóthfalusi plébánián működő nyomdát és irányítóját Utasi Jenő atyát, aki a meghívók, plakátok, valamint az 1995-óta megjelent könyv jutányos áron való kinyomtatásával nagyban segíti a rendezvényt. Azonban a szegénység, a közel 10 éve tartó háborús időszak miatt érezteti hatását, mert segítők el-el maradnak. Így maradnak az alapítványi támogatások, amelyek nagy segítséget jelentenek anyagi gondjaink megoldásában.

A hazai magyar MÉDIA (Magyar Szó, Szabad Hét Nap, Csalládi Kör, Jó Pajtás, az Újvidéki Rádió és Televízió (amíg működött), az adai CTV (Kábel Televízió) részletesen beszámoltak a Nyelvművelő Napok eseményeiről, vagy összefoglaló jelleggel méltatták rendezvényünket. Ismertetőt olvashattunk a Magyar Nyelvőrben, a Magyar Figyelőben, a Honismeretben (Magyarország), a Magyar Életben (Ausztrália) stb. Szinte minden esetben igényesnek, jól szervezettnek, rangosnak, anyanyelvünk ünnepének nevezve a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokat.

Már a millenniumra készülve az idén a tudományos ülásszak témájául: A magyar nyelv helye a világban átfogó címet jelöltük meg. Igen, keressük, de ugyanakkor tudjuk is helyünket a népek tengerében, ezeréves múltunkkal, és európai kultúránkkal. Talán ezt a szellemiséget, kitartást méltányolta a bírálóbizottság, amikor a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Magyar Millennium alkalmából kiírt pályázatán az adai Szarvas Gábor nyelvművelő Napokat a minisztérium HIVATALOS MILLENNIUMI RENDEZVÉNYEIK közé sorolta.

Összefoglaló visszaemlékezésem úgy érzem, Krekity Olga a Szabad Hét Nap 1998. okt. 14-ei számában megjelent Lélek és Nyelv című írásának részletével fejezhetem be. (Idézem:)

"Csak az anyanyelvvel nem lehet soha jóllakni, csak attól nem kapunk soha csömört, csak azt fogadjuk magunkba korlátlanul úgy, hogy minden szemerjét azonnal vérré változtatjuk: A többi nyelvből kisebb-nagyobb adagot bírunk el, mint az orvosságból. Ami túl van ezen az adagon, az már nem gyógyít: mérgezést okoz." - írta Kosztolányi Dezső, de gondolatait akár a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok mottójául is kiragadhatnánk, hisz ebben a katolikus világban vajon mi más adhat még erőt, mi másba kapaszkodhatnánk még meg, mint anyanyelvünkbe, amely - mint a Csontváry által megfestett magányos cédrus vagy a Berzsenyi költeményében megénekelt tölgyfa - még állja a vihart...

Vajon állja-e?"

Igen, állnia kell, mert: (Idézem)

"Vedd el a nemzet nyelvét, s a nemzet megszűnt az lenni, ami volt: Nyom nélkül elenyészik, beleolvad, belehal az őt környező népek tengerébe."

(Tolnai Vilmos: Halhatatlan magyar nyelv)